

Nr 360.

Av herr **Dahlén m. fl.**, *angående omedelbart igångsättande av sågverksrörelse å Seskarö.*

I en vid 1929 års riksdag framförd motion framhöllo undertecknade att det allmänna nödläget i Norrbotten är betydligt svårare än i andra delar av landet — hur svårt det även å andra håll kan vara — och borde av statsmakterna ägnas större intresse och åtgärder vidtagas i den mån det på detta sätt är möjligt för dess lindrande. De åtgärder, som frågans behandling i riksdagen föranlett de statliga myndigheterna att vidtaga, ha icke varit sådana att läget för Norrbottens befolkning i nämnvärd grad underlättats. Frågan om åtgärders tillgripande för att underlätta existensmöjligheterna för Norrbottens befolkning är därför nu mera aktuell än någonsin.

En undersökning av läget bland Norrbottens arbetare och småbönder ger en hemsk bild av det nödtillstånd, som råder och som tilltar med varje år. Den arbetslöshetsräkning, som genom socialstyrelsens försorg företogs 1927, visade ganska tydligt, hur Norrbotten hårdare än någon annan landsdel har drabbats av arbetslösheten. Antalet arbetslösa i procent av räknekommunernas folkmängd visade, att under det den genomsnittliga arbetslösheten i alla Sveriges städer var 1,39 procent, var den i Norrbottensstäderna 2,08 procent. I industrikommunerna var genomsnittet i hela Sverige 1,59 procent, i *Norrbotten däremot 5,38 procent*, i jordbrukskommunerna voro respektive siffror 1,28 och 4,99 procent, och slutligen: i hela Sverige var genomsnittsprocenten av arbetslösa i förhållande till folkmängden 1,46 procent, *under det Norrbotten visade 4,91 procent*. I Norrbotten var det i runt tal 10,000 arbetslösa, som anmälde sig vid denna arbetslöshetsräkning. Det är emellertid ett faktum, att inte på långt när alla arbetslösa anmälde sig. Siffrorna ge emellertid vid handen, att Norrbotten beträffande arbetslöshetens omfattning intar en särplats.

En annan statistik, som också utgör en mätare på utarmningen i Norrbotten, är de ökade fattigvårdsutgifterna samt kommunernas höga skatter. För en del kommuner är läget rent av katastrofalt, och det är nödvändigt att hjälp snarast lämnas.

Kommunernas ökade utgifter till fattigvården belysas av det faktum, att under det genomsnittliga antalet understödstagare i procent till hela folkmängden år 1926 i hela Sverige för landsbygden var 4,54 procent och för städerna 6,76 procent *voro motsvarande siffror för Norrbottens vidkommande 8,59 och 8,22 procent*. Värst är läget i de s. k. skogs- och industrikommunerna, där antalet understödstagare *i de förra utgjorde 9,01 procent och i de senare 9,63 procent av folkmängden*.

Hur talande siffrorna här ovan än äro säga de dock inte allt, ty naturligtvis

finns det en mängd, som är i behov av hjälp, men inte kan få detta, då ju norrbottnskommunernas möjligheter att hjälpa är i hög grad begränsad. Siffrorna visa emellertid, att det råder synnerligen svåra förhållanden i Norrbotten. Utan tvivel är också Norrbottens landsbygd den fattigaste i hela Sverige. För dem, som för sin försörjning äro beroende av skogs- och flottningsarbetet, har läget blivit allt sämre, även för dem som ha jordbruk. Norrbottens jordbruk är ju inte byggt på självförsörjning, utan småbrukaren är för sin försörjning beroende av möjligheterna till biförtjänst. Att småbönderna skulle kunna helt försörja sig på sina små jordlotter är en utopi. Men en utveckling i denna riktning är för närvarande så mycket mindre möjlig, då industriens förfall i Norrbotten har minskat avsättningsmöjligheterna för jordbruksprodukter. På grund av krisen i den norrbottniska trävaruindustrien ha småbrukarna undandragits möjligheten att genom arbete i skogen, med flottning eller säsongarbete vid sågverken erhålla den biförtjänst de behöva, varför de kommit i ett svårt nödläge och i större beroende av bankerna än någonsin.

Det är intet tvivel om, att läget i Norrbotten är sådant, att det motiverar speciella ingripanden från statsmakternas sida för att mildra det av de kapitalistiska företagen skapade nödläget, som i Norrbotten får så mycket kännbarare verkningar på grund av de hårda klimatiska förhållandena, de långa avstånden o. s. v.

Den verkliga orsaken till det nödläge, som råder bland Norrbottens arbetare och småbönder, är den kapitalistiska produktionsordningen, vars anarki har medfört, att en landsdel, som har väldiga naturtillgångar, trots detta har förvandlats till ett fattigland. Exploateringen av Norrbottens naturtillgångar har skapat miljonvinster åt några få profitjägare, men den arbetande befolkningen har blivit alltmer utarmad.

Men är det allmänna nödläget i Norrbotten svårartat, har en viss del däraf, nämligen Seskarö, drabbats av fullständig katastrof på grund av att den därstädes befintliga sågverksindustrien fullständigt nedlagts. I en under förra året av länsstyrelsen i Norrbotten jämte därtill utsedda sakkunnige gjord utredning angående nödtillståndet i Seskarö har framhållits, att där för närvarande finnas cirka 1,300 personer, som fullständigt sakna möjligheter till uppehälle. Efter en redogörelse för sågverksrörelsens uppkomst på ön fortsätta de sakkunniga:

Uppkomsten av en så omfattande industri medförde givetvis en kraftig ökning av den bofasta befolkningen på Seskarö. Ännu 1894 funnos där mantalskrivna endast 187 personer, men i samma mån industrien växte och stabiliserades steg folkmängden undan för undan, delvis genom inflyttning av sågverksarbetare från Ådalen och andra sydnorrländska sågverksdistrikt, och även till icke ringa del genom rekrytering från Finland. Det sista året av drift vid båda sågverken eller 1923 uppgick öns folkmängd till 1,746 personer, varav 418 finska medborgare. År 1928 hade dessa siffror nedgått till respektive 1,408 och 121. Minskningen träffar som synes huvudsakligen det finska elementet,

varav en stor del i samband med driftsnedläggelserna beretts arbete vid finska verk eller på annat sätt återbördats till sitt hemland.

Sedan år 1924, då Granvik nedlades, har på Seskarö rätt kronisk arbetslöshet. Under somrarna har denna varit mindre framträdande, beroende dels på de fortsatta skeppningarna från Granvik under åren närmast efter nedläggelsen och dels på att ett ej obetydligt antal arbetare under sommarmånaderna funnit sysselsättning vid de flottläggningar och propsskapningsarbeten, som i viss omfattning allttjämt bedrivs å ön. Vintertid har däremot arbetslösheten varit mycket tryckande. Ett mindre antal arbetslösa, företrädesvis yngre personer, hava väl under vintrarna kunnat beredas sysselsättning vid statliga reservarbeten å skilda platser inom eller utom länet, men i övrigt har fattigvården och den enskilda hjälpverksamheten i stor utsträckning måst träda emellan.

Verkligt brännande blev arbetslöshetsproblemet med år 1928, då även Sandviks sågverk nedlades. Antalet genom sågverksindustriens nedläggande arbetslösa sprang därmed upp till c:a 300 man, motsvarande över 92 procent av hela arbetarstammen på ön. De nuvarande befolkningsförhållandena och arbetslöshetens omfattning framgår av nedanstående uppgifter, sammanställda med ledning av en av länsstyrelsen i maj 1929 verkställd undersökning.

Yrkesgrupper	Män	Kvinnor	Barn	Summa
F. d. arbetare vid Granvik	121	99	234	454
F. d. arbetare vid Sandvik	167	119	272	558
Summa	288	218	506	1012
Övriga arbetare och med dem likställda, ej tidigare anställda i sågverksindustrien	24	38	33	95
Summa	24	38	33	95
Inspektorer och förmän	7	5	10	22
Handlande	10	7	12	29
Hantverkare	12	8	12	32
Hemmansägare	7	8	21	36
I allmän tjänst anställda	9	16	22	47
Övriga	3	6	9	18
Summa	48	50	86	184
S:a s:rum	360	306	625	1291

Av öns till i runt tal 1,300 personer uppgående befolkning ha således omkring 1,000 eller 77 procent direkt drabbats av sågverksdriftens nedläggning. Givet är emellertid, att arbetslösheten indirekt gör sig kännbar även för större delen av den övriga befolkningen, vars existensmöjligheter på ön varit och äro mer eller mindre beroende av industrien.

För Nedertorneå kommuns finanser har driftsnedläggelsen och den därav framkallade arbetslösheten medfört olidliga förhållanden, som synas hota att leda till katastrof, därest icke effektiv hjälp i någon form snart kan erhållas. Den till bevilling beskattningsbara inkomsten har nedgått från 2,864,000 kro-

nor år 1921 till 846,900 kronor år 1928. Utgifterna för fattigvården stego under samma tid från 49,800 år 1921 till 122,460 kronor år 1928. Till den borgerliga och kyrkliga kommunen uttaxerades år 1921 kronor 12:70 och år 1928 kronor 20:33 för inkomsthundra. Innevarande år har uttaxeringen för år 1930 fastställts till kronor 34:14, vartill kommer vägs katt kronor 4:66 och landstingsskatt kronor 3:16 eller sammanlagt kronor 41:96.

De sakkunniga hava även utarbetat alternativa förslag till igångsättande av sågverksdrift vid det nedlagda Sandviks sågverk, varav alternativ 1 innebär en tillverkningskapacitet av 9,000 stds och en årlig sysselsättning av i runt tal 75 arbetare plus c:a 45 man för utlastning under skeppningstiden. Detta förslag skulle innebära en årlig förlust av 18,970 kronor. Detta, sett mot bakgrunden av rådande förhållanden, rätt så gynnsamma resultat har icke föranlett de sakkunniga att tillstyrka en sådan åtgärd. I stället föreslås ett fullständigt utrymmande av hela ön, varvid arbetarna skulle söka sig arbete vid sågverksrörelse på fastlandet och dels beredas arbete som jordbrukare. Hur hopplost detta skulle te sig för dessa utarmade människor framgår av de sakkunnigas egen utredning, när de framhålla, att av 50 svar från de mera betydande sågverksindustrierna på fråga om de kunde bereda plats för seskaröarbetarna ha de flesta varit avböjande. Det framhålles allmänt, att tillgången på lokal arbetskraft är mer än tillräcklig. Några hava dock förklarat sig beredda att i den mån arbetstillfällen uppstå hava seskaröarbetarna i åtanke!

Det torde icke råda något tvivel om — vilket de sakkunniga även medgiva — att ett återupptagande genom statens försorg av sågverksindustrien på Seskarö skulle för närvarande innebära den ur de arbetslösas och ortens synpunkt lämpligaste lösningen. När vi nu framföra kravet därpå, göra vi det inte därför, att vi hysa illusionen att en industri ägd av den kapitalistiska staten skulle få något som helst med socialism att skaffa. Vi sätta inte likhetstecken mellan den kapitalistiska statens produktion och socialisering. Dock skulle upprättandet av denna industri å Seskarö bidra till att relativt förbättra läget för de arbetare, det här gäller, som mer än någon annan del av landets arbetarbefolkning blivit offer för ett förvänt samhällssystem. Riktigheten av detta torde alla de riksdagsmän, som under föregående sommar besökte platsen, vara villiga att intyga.

På grund av vad som sålunda anförts hemställes,

att riksdagen hemställer till regeringen att till 1930 års riksdag inkomma med förslag till förslagsanslag jämte plan för domänstyrelsen att omedelbart igångsätta sågverksrörelse å Seskarö.

Stockholm den 21 januari 1930.

J. P. Dahlén.

Oscar Öhman.

Viktor Herou.

Aug. Spångberg.

Verner Karlsson.

K. Kålbom.

Nils Flyg.

Edoff Andersson.